

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2023.1.10>
CZU: 159.922.8.072

INTERACȚIUNILE DINTRE ATAȘAMENTUL FAȚĂ DE PĂRINȚI ȘI RELAȚIILE INTERPERSONALE

Svetlana TOLSTAIA,
doctor, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID ID: 0000-0002-0985-6142

Iana CIOBANU,
doctorandă,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID ID: 0000-0001-7731-5738

Rezumat. Studiul relațiilor din cadrul familiei și influența acestora asupra naturii interacțiunii unui copil cu ceilalți are o importanță deosebită. Articolul prezintă o privire de ansamblu asupra publicațiilor naționale și străine despre această problemă, precum și rezultatele unui studiu empiric al influenței relaționării adolescenților cu părinții, care-i formează siguranța prin menținerea proximității. Studiul empiric a implicat pe elevii din clasa a X-XII-a, cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani (99 de fete și 88 de băieți). Au fost aplicate două inventare:

1. Inventarul Atașamentului față de Părinți și Semeni (IPPA) – care a oferit informație despre percepția adolescenților despre calitatea atașamentului în raport cu părinții și semenii.
2. Inventarul Problemelor Interpersonale - identificarea tipurilor de probleme care apar în cadrul relațiilor interpersonale la vârsta adolescentină.

Rezultatele obținute ne permit să afirmăm că adolescenții cu atașament sigur, la subiecții de gen masculin comparativ cu subiecții de gen feminin demonstrează atât tendințe de asemănare (tip: dominant, răzbunător, inhibat, nesigur, prietenos), cât și tendințe de deosebire (tip: distant, supus, intruziv). Totodată, adolescenții cu nivel înalt al încrederii în semeni și comunicare pozitivă denotă o pondere sporită la tipul relațional prietenos.

Cuvinte-cheie: atașament sigur, adolescent, părinți, semeni, interacțiune, relaționare, prietenos, supus, nesigur, dominant, intruziv.

INTERACTIONS BETWEEN ATTACHMENT TO PARENTS AND INTERPERSONAL RELATIONSHIPS

Abstract. The study of family relationships and their influence on the nature of a child's interaction with others is of particular importance. The article presents an overview of domestic and foreign publications on this issue, as well as the results of an empirical study of the influence of relationships with parents, which form their safety by maintaining proximity.

The empirical study involved 10th-12th grade students aged 15 to 19 years (99 girls and 88 boys). Two inventories were applied:

1. The Inventory of Attachment to Parents and Peers (IPPA) – which provided information on the adolescent's perception of the quality of attachment in relation to parents and peers.
2. Inventory of Interpersonal Problems - identification of the types of problems that appear in interpersonal relationships at the adolescent age.

The obtained results allow us to state that adolescents with secure attachment, to male subjects compared to female subjects, demonstrate both similarity tendencies (type: dominant, vindictive, inhibited, insecure, friendly) and difference tendencies (type: distant, submissive, intrusive). At the same time, teenagers with a high level of trust in peers and positive communication denote an increased weight of the friendly relational type.

Keywords: secure attachment, adolescent, parents, peers, interaction, relating, friendly, submissive, insecure, dominant, intrusive.

Problemele de natură psihologică ale relațiilor de familie și influența lor asupra dezvoltării personalității copilului sunt teme de studiu în psihologie și pedagogie. Cu toate acestea, situația socială actuală, caracterizată prin schimbări valorice ale societății, a rolurilor intra-familiale, necesită un studiu suplimentar al instituției familiei, precum, și al influenței asupra relațiilor interpersonale ulterioare.

Relațiile intra-familiale sunt importante pentru o persoană în orice perioadă de vârstă, totuși, la începutul adolescenței (15-18 ani), ele par să dispară în plan secundar, din cauza scăderii statutului de referință al familiei și al părinților. În același timp, implicit, familia și poziția părinților joacă în continuare un rol semnificativ în dezvoltarea personală a unui adolescent. Adolescența este o perioadă de vârstă sensibilă la formarea de atitudini față de sine, lumea înconjurătoare, alți oameni, ceea ce determină ulterior baza viziunii asupra lumii și nucleul motivației individului.

Sistemul de relații care s-a dezvoltat în familie, în primul rând relațiile copil-părinte, este extrem de important pentru socializarea cu succes a copilului. Caracteristicile comunicării parentale afectează bunăstarea psihologică a copilului în ansamblu [6], [14] și componentele sale individuale: atitudinea față de propriul corp, nivelul de anxietate socială, tendința la depresie, încrederea în lume etc. Cercetătorii M.I. Лисина, Н.Н. Авдеева și Г.В. Бурменская analizează relațiile copil – mamă, menționând apariția nevoii copilului de a comunica cu oamenii din jurul său ca o nevoie spirituală constând în atașament față de un adult, dorința de a obține aprobare, protecție și siguranță [12]. Potrivit O.A. Карабанова, comunicarea interpersonală intra-familială joacă un rol cheie în viața familiei, ceea ce determină eficacitatea funcționării acesteia, resursele de creștere și dezvoltare. Contextul familial, care mediază „plantarea culturală a copilului”, are un impact profund asupra formării personalității sale [8]. „Un factor esențial în bunăstarea psihologică a unui adolescent este natura relațiilor părinte-copil, tipul atașamentului parental și stilul educațional, competența părinților, prezența afecțiunii și a empatiei, cu alte cuvinte, tot ceea ce împreună determină relația dintre membrii familiei” [7, p. 53].

La vârsta de școală superioară, apar schimbări calitative în relația băieților și fetelor cu semenii lor: teme de natură valoro-semantică iese în prim-plan, apare o înțelegere a motivelor comportamentului uman, nivelul de anxietate în relații și severitatea conflictelor interpersonale scade, repertoriul rolurilor sociale crește și se formează o poziție de inde-

pendență față de autorități. Aceste particularități sunt reflectate în cercetările O.A. Карабанова, Я.Л. Коломинский, И.С. Кон, А.И. Кошель [8, 9, 10, 11].

D. Howe afirmă că părinții și copiii sunt programați biologic să devină atașați unul de celălalt, adulții ajutându-și copiii: să-și valorifice întregul potențial, să gândească în perspectivă, să-și dezvolte conștiința de sine, să-și dezvolte abilitățile de cooperare cu semenii, să devină încrezători în forțele lor, să facă față stresului și frustrării, să-și învingă teama și neliniștea.

Studiile savanților din Occident relevă că sentimentul de „proximitate” și atașament parental sigur determină nu numai un nivel ridicat de bunăstare emoțională a unui adolescent, ci și adaptarea socială și psihologică de succes de ceilalți [14, 15, 16].

Rezultate și discuții

Metodele empirice aplicate în cadrul cercetării de constatare sunt următoarele:

- ✓ *Inventarul Atașamentului față de Părinți și Semeni (IPPA)*, elaborat de psihologi americani G. Armsden și M.T. Greenberg (1987). IPPA permite evaluarea percepției de către adolescenți a calității atașării în raport cu părinții și semenii.
- ✓ *Inventarul Problemelor Interpersonale*, elaborat de L. M. Horowitz, L. E. Alden, J. S. Wiggins, A. L. Pincus (2000), este orientat spre identificarea tipurilor de probleme care apar în cadrul relațiilor interpersonale la vârsta adolescenței.

În figura 1 sunt reflectate particularitățile manifestării tipului de relaționare a adolescenților din eșantionul de cercetare.

Rezultatele cantitative și calitative obținute:

- tipul „BC” - *răzbunător*, am stabilit o pondere de **23,9% pentru adolescenți** și o pondere de 20,2% pentru adolescente. Persoanele concurente manifestă dificultăți de încredere; le este dificil să-i susțină alți oameni, să se ocupe într-adevăr de problemele altora; se ceartă și sunt centrate pe răzbunare.
- tipul relațional „DE” - *distant*, **este caracteristic pentru 36,4% subiecții de gen masculin și 22,2% subiecți de gen feminin**. Aceste persoane au dificultăți în a-și exprima sentimentele, afecțiunea, în a se împăca după o supărare; lor le este greu să iubească sau să se implice în responsabilități de lungă durată și îi țin pe cei din jur la distanță.
- tipul „FG” - *inhibat*, denotă **30,7% subiecților de gen masculin și 28,3% subiecților de gen feminin**. Aceste persoane manifestă timiditate;

teamă de a iniția contacte sociale, de a întreprinde ceva împreună cu ceilalți; dificultăți de manifestare a sentimentelor.

- tipul relațional „HI” – *nesigur*, este specific pentru **34,1% de subiecți de gen masculin și 34,3%, de subiecți de gen feminin**. Aceste persoane întâmpină dificultăți în exprimarea propriilor nevoi; în comunicare și autoafirmare; nu sunt consecvenți, nu pot intra într-o confruntare cu ceilalți; ele se consideră nesigure de sine în prezența altora și le este greu să preia roluri de conducere.
- 6. Analizând tipul relațional – „JK” - *supus*, am constatat o pondere de 17% pentru subiecții de gen masculin și **25,2% pentru subiecții de gen feminin**. Acestor persoane le este teamă să nu-i rănească pe ceilalți; le este greu să spună „NU”, să-și demonstreze nemulțumirea și furia; ele sunt naive și întâmpină dificultăți în a pune limite celorlalți.
- 7. Pentru tipul relațional „LM” – *prietenos*, distribuția rezultatelor este următoarea: adolescenți - 24,2% și adolescentele - 24,2%. Aceste persoane doresc să fie pe plac, sunt interesate de problemele celorlalți; își neglijează propriile dorințe și nevoi; dificultăți în fixarea limitelor.

Generalizând cele expuse mai sus, putem concluziona că problematica relațională și, respectiv, manifestările comportamentale la subiecții de gen masculin, comparativ cu subiecții de gen feminin, demonstrează atât tendințe de asemănare (tip: dominant, răzbunător, inhibat, nesigur, prietenos), cât

și tendințe de deosebire (tip: distant, supus, intruziv) [16]. În contextul celor relatate, menționăm că, literatura de specialitate ne oferă o apreciere a formei și funcției relațiilor cu semenii, acestea fiind diferite în adolescență la subiecții de gen masculin și subiecții de gen feminin. Aceste diferențe de gen se intensifică în adolescență, perioada în care grupul de referință devine contextul primar de socializare și experiențe emoționale [1, p. 62]. În timp ce relațiile sociale ale subiecților de sex feminin sunt caracterizate de autodezvăluire, intimitate și suport emoțional, prietenii dintre indivizii de sex masculin se caracterizează prin tovarășie și activități distractive [2].

Realizând obiectivul demersului psihodiagnostic care vizează identificarea interacțiunilor dintre atașamentul față de părinți și relațiilor interpersonale din perspectiva de gen, am analizat corelația dintre variabilele studiate.

În Tabelul 1 sunt prezentate rezultatele coeficientului de corelație Bravais-Pearson (r) privind identificarea interdependenței dintre atașamentul față de părinți și relațiile interpersonale la subiecții de gen masculin.

Analiza statistică denotă diferențe semnificative pentru următoarele scale:

- corelația negativă dintre scala „PA” (dominant) și scalele „Încredere” față de mama ($r=-0,277$, $p=0,009$) și tata ($r=-0,297$, $p=0,005$) și „Comunicare” față de mama ($r=-0,227$, $p=0,033$) și tata ($r=-0,369$, $p=0,000$). Concluzionăm că, cu cât nive-

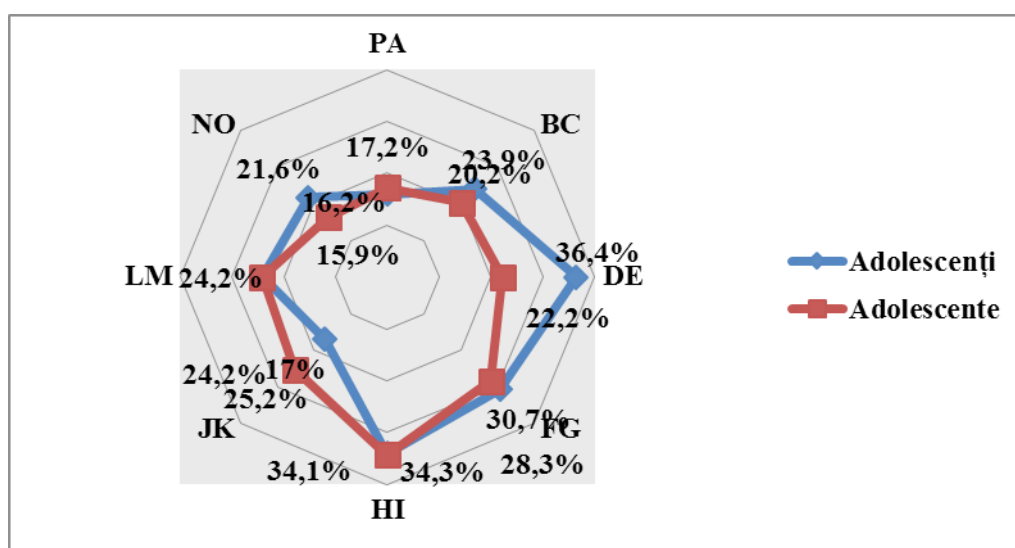

Figura 1. Distribuția rezultatelor potrivit Inventarului pentru Problemele Interpersonale

Tabelul 1. Rezultatele coeficientului de corelație Bravais - Pearson (r) privind identificarea relației dintre atașament și relațiile interpersonale la adolescenții de gen masculin

Scalele	Corelare Pearson	PA	BC	FG	HI	JK	LM	NO	DE
Încredere/ mama	r	-,277	-,318	-,222	-	-,227	-	-	-
	p	,009	,003	,038	-	,034	-	-	-
Sentimentul de abandon/ mama	r	,390	,225	-	,346	,246	,266	-	-
	p	,000	,035	-	,001	,021	,012	-	-
Încredere/tata	r	-,297	-,250	-,231	-,233	-,227	-	-	-
	p	,005	,019	,003	,029	,034	-	-	-
Sentimentul de abandon/tata	r	,390	,307	,252	,386	,309	,265	,219	-
	p	,000	,004	,016	,000	,003	,013	,041	-
Încredere/ semeni	r	-	-,231	-,321	-,266	-,232	-	-	-,345
	p	-	,031	,002	,012	,030	-	-	,010
Comunicare/ mama	r	-,227	-	-	-	-	-	-	-
	p	,033	-	-	-	-	-	-	-
Comunicare/ tata	r	-,369	-,345	-,323	-,303	-,281	-,248	-	-,292
	p	,000	,001	,002	,004	,008	,002	-	,006
Sentimentul de abandon/semeni	r	,362	,347	,299	,439	,284	,272	,282	,285
	p	,001	,001	,005	,000	,007	,001	,008	,007

lul încrederii și comunicării este mai scăzut cu atât relația subiecților de gen masculin cu mama este mai puternică.

- dificultățile de încredere în ceilalți și în susținerea altor oameni ne vorbește corelația negativă dintre scala „BC” (răzbunător) și scala „Încredere” în mama ($r=-0,318$, $p=0,003$), tata ($r=-0,250$, $p=0,019$) și semenii ($r=-0,231$, $p=0,031$).
- corelația negativă între scala „HI” (nesigur) și scalele „Încredere” în tata ($r=-0,233$, $p=0,029$) și semenii ($r=-0,266$, $p=0,012$) și „Comunicare” cu tata ($r=-0,303$, $p=0,004$); o corelație pozitivă dintre scala „HI” (nesigur) și scala „Sentimentul de abandon” la mama ($r=0,346$, $p=0,001$), tata ($r=0,386$, $p=0,009$) și semenii ($r=0,439$, $p=0,000$).

Conchidem că, încrederea și comunicarea cu tata și semenii nu depinde de nivelul încrederii în sine. Nivelul sporit la scala „Sentimentul de abandon” este în dependență de tipul relaționării „HI” (nesigur). Chiar și atunci, când persistă naivitatea și teama de a nu-i răni pe ceilalți, subiecții de gen masculin continuă să comunice și să aibă încredere în mama, tata și semenii, având nivel sporit al sen-

timentului de abandon. Despre această constatare ne relevă corelația negativă dintre scala „JK” (supus) și scala „Încredere” în raport cu mama ($r=-0,227$, $p=0,034$), tata ($r=-0,227$, $p=0,034$) și semenii ($r=-0,232$, $p=0,030$).

- corelația negativă dintre scala „LM” (prietenos) și rezultatele scalei „Comunicare” în raport cu tata ($r=-0,248$, $p=0,002$), indică faptul că *manifestarea atitudinii față de tata nu influențează implicarea în comunicarea adolescenților cu acesta.*
- corelația pozitivă dintre scala „LM” (prietenos) și scala „Sentimentul de abandon” pentru figura „Mama” ($r=0,266$, $p=0,012$), „Tata” ($r=0,265$, $p=0,013$) și „Semenii” ($r=0,272$, $p=0,001$) rezultă că, cu cât mai mult adolescenții sunt interesați de problemele celorlalți, cu atât mai mult se simt abandonați. Cu cât *adolescenții sunt mai implicați în relaționarea cu tata și semenii, cu atât sentimentul de abandon este mai scăzut.* Afirmația dată reiese din corelația pozitivă dintre scala „NO” (intruziv) și scala „Sentiment de abandon” cu tata ($r=0,219$, $p=0,041$) și semenii ($r=0,282$, $p=0,008$). Dacă scorurile la scalele „Încredere” și „Comuni-

care” în mama, tata și semenii sunt mai scăzute, atunci nivelul la scalele „BC” (răzbunător), „FG” (inhibat) și „JK” (supus) este mai înalt (v. tab. 1). În acest caz, adolescenții care nu au încredere în mama, tata și semenii și nu comunică cu ei vor manifesta comportament specific introvert, fiind ușor folosibili. Presupunem că, astfel de manifestări contribuie la formarea comportamentului supus și folosibil [16].

În Tabelul 2 sunt prezentate rezultatele coeficientului de corelație Bravais-Pearson (r) privind identificarea relației dintre atașament (Inventarul de Atașament față de părinți și Semenii) și relațiile interpersonale (Inventarul Problemelor Interpersonale) la subiecții de gen feminin.

În urma prelucrării statistice a rezultatelor coeficientului de corelație Bravais - Pearson (r) privind identificarea relației dintre atașament (Inventarul de Atașament față de Părinți și Semenii) și relațiile interpersonale (Inventarul pentru Probleme Interpersonale) la subiecții de gen feminin am obținut rezultate semnificative:

- corelația negativă dintre scala „BC” (răzbunător) și scala „Încredere” în semenii ($r=-0,260$, $p=0,009$), ceea ce denotă că lipsa de încredere în semenii duce la un comportament certăreț și naște concurență. De asemenea, dacă și scala „Comunicare” cu semenii este într-o corelație negativă cu scala „BC” ($r=-0,266$, $p=0,008$), constatăm o lipsă a comunicării cu semenii din motivul poziției certărețe în relaționarea adolescenților.

Analiza statistică a permis identificarea relației dintre atașament și relațiile interpersonale la ado-

lescenții de gen feminin, în care se atestă o corelație negativă dintre scala „DE” (distant) și scala „Încredere” ($r=-0,394$, $p=0,000$) (v. tab. 2). În raport cu mediul, subiecții de gen feminin manifestă neîncredere, respectiv, comportamentul lor cu cei din jur este distant. De asemenea, constatăm o corelație negativă dintre scala „DE” (distant) și scala „Comunicare” referitoare la „Semenii” ($r=-0,338$, $p=0,001$), ceea ce ne permite să menționăm, încă odată, că relația interpersonală cu semenii, bazată pe încredere și comunicare, este similară celei cu părinții.

Rezultatele statistice obținute relevă că cu cât scorurile la scalele „Încredere” și „Comunicare” cu semenii la subiecții de gen feminin sunt mai mici, cu atât nivelul la scala „BC” (răzbunător) și scala „DE” (distant) este mai mare. Astfel, din distribuția statistică a rezultatelor deducem că subiecții de gen feminin manifestă mai puțină încredere și comunicare cu semenii și mai des resping și se ceartă cu aceștia.

- corelația s-a dovedit a fi pozitivă, la scalele „DE” (distant) și scala „Sentimentul de abandon”, ceea ce ne permite să presupunem la aceste persoane prezența fricii de a fi abandonati, care îi face pe subiecții de gen feminin să respingă semenii ($r=0,259$, $p=0,010$). Am obținut o corelație negativă dintre scala „FG” (inhibat) și scala „Încredere” în mama ($r=-0,259$, $p=0,010$), tata ($r=-0,229$, $p=0,023$) și semenii ($r=-0,339$, $p=0,001$). Datele statistice obținute mai sus ne vorbesc despre evitarea relaționării cu mama, tata și semenii datorită nivelului scăzut de încredere [16].

În urma analizei comparative a datelor, deducem că reprezentantele genului feminin au o pondere

Tabelul 2. Rezultatele coeficientului de corelație Bravais - Pearson (r) privind identificarea relației dintre atașament și relațiile interpersonale la adolescenții de gen feminin

Scalele	Corelare Pearson	PA	BC	FG	HI	JK	DE	LM	NO
Încredere/ mama	r	-	-	-,259	-	-	-	-	-
	p	-	-	,010	-	-	-	-	-
Încredere/ tata	r	-	-	-,229	-	-,232	-	-	-
	p	-	-	,023	-	,021	-	-	-
Încredere/ semenii	r	-	-,260	-,339	-	-	-,394	-	-
	p	-	,009	,001	-	-	,000	-	-
Comunicare/ semenii	r	-	-,266	-,329	-	-	-,338	-	-
	p	-	,008	,001	-	-	,001	-	-
Sentimentul de abandon/ semenii	r	-	-	,208	-	-	,259	-	-
	p	-	-	,039	-	-	,010	-	-

sporită la scala „Comunicare” (67,67%) cu mama, comparativ cu subiecții de gen masculin la scala „Comunicare” (63,63%). Această tendință ar putea fi explicată prin identificarea relaționării fetelor cu mama, ce presupune atașamentul sigur față de ea. Aproape că nu există un atașament atât de strâns ca cel dintre mama și fiică [4]. Atașamentul patern e de mare importanță pentru dezvoltarea copilului și, implicit, pentru viața sa ulterioară (Grossmann, Grossmann, Winter și Zimmermann, 2020) [5, p. 130].

Finalmente vom concluziona:

- adolescenții cu atașament sigur, la subiecții de gen masculin comparativ cu subiecții de gen fe-

minin demonstrează atât tendințe de asemănare (tip: dominant, răzbunător, inhibat, nesigur, prietenos), cât și tendințe de deosebire (tip: distant, supus, intruziv). Totodată, adolescenții cu nivel înalt al încrederii în semenii și comunicare pozitivă denotă o pondere sporită la tipul relațional *prietenos*;

- implicarea părinților în educația copiilor la vârsta fragedă este o condiție determinantă pentru creșterea personală și eficacitatea relațiilor interpersonale la diferite vârste;
- modelele, formele și mecanismele de interacțiune care sunt stabilite în familie sunt implementate în relațiile cu semenii.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. BOLEA, Z., PLATON, C. *Diferențe de gen în stările depresive la ado-lescenți. Suport de curs*. Chișinău: CEP USM, 2008. 163 p. ISBN 978-9975-70-791-6.
2. BOLEA, Z., PLATON, C., TURCHINĂ, T. *Starea subiectivă de bine – sem-nificații și implicații*. În: Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2011, nr. 5(45) pp. 115-118. ISBN 978-9975-46-424-6.
3. CIOBANU, I. *Impactul atașamentului față de părinți asupra relațiilor interpersonale la vârsta adolescenței*. În: Revista Univers Pedagogic, 2020, nr. 3 (67), pp. 94-101. ISSN 1811- 5470.
4. PRICEPUTU, M.A. *Strategii în psihoterapia integrativă*. București: Editura IRPI, 2012. 43 p. ISBN 978-606-94427-1-5.
5. TURCHINĂ, T., & DUMBRĂVEANU, N. *Relația dintre stilul de ataș-ament și atitudinea față de debutul vieții sexuale la adolescenții de 16-18 ani*. În: Revista științifică a Universității de stat din Moldova, 2009, nr. 9(29). ISBN 1857-2108.
6. ЕКИМОВА, В.И. *Жертвы и обидчики в ситуации буллинга: кто они?* [Электронный ресурс] Современная зарубежная психология, 2015, Том 4, № 4. С. 5—10. url: http://psychlib.ru/mgpru/periodica/SZP_4_2015/SZP-0052.
7. ЕРМОЛАЕВА, М.В., СМИРНОВА, О.В. *Особенности родительского общения как фактор психологического благополучия подростков*. [Электронный ресурс] В: Психологическая наука и образование, 2020, Том 25, № 1. С. 51—62. url: https://psyjournal-nals.ru/files/112515/pse_2020_n1.
8. КАРАБАНОВА, О.А. *Развитие личностной автономии подростков в отношениях с родителями и сверстниками*. [Электронный ресурс] В: Вестник Московского университета. Серия 14. Психология, 2011, № 2. С. 35—46. url: [https:// http://msupsy.ru/articles/detail](https://http://msupsy.ru/articles/detail).
9. КОЛОМИНСКИЙ, Я.Л. *Социальная психология взаимоотношений в малых группах*. [Электронный ресурс]. М.: АСТ, Прайм-Еврознак, 2010, 446 с., url: <https://iknigi.net/avtor-yakov-kolominskiy>
10. КОН, И.С. *Психология старшеклассника*. [Электронный ресурс]. М.: Педагогика, 1982. 207 с. url: <https://search.rsl.ru/ru/record>
11. КОШЕЛЬ, А.И. *Особенности отношений со сверстниками старшеклассников с разными стратегиями взаимодействия с родителями*. [Электронный ресурс]: автореф. дис. ... канд.

- психол. наук. Ростов-на-Дону, 2015, 24 с. url: https://new-disser.ru/_avtoreferats
12. КРИТТЕНДЕН, П. Трансформация отношений привязанности в юности. В: Журнал практической психологии и психоанализа. (Ежеквартальный научно-практический журнал электронных публикаций), №1, 2002. 9 с. http://psychol.ras.ru/ippp_pfr/journal
 13. CHOW, C.M., HART, E., ELLIS, L., TAN, C.C. *Interdependence of attachment styles and relationship quality in parent-adolescent dyads*. In: Journal of Adolescence, 2017, Vol. 61. p. 77-86. DOI: 10.1016/j.adolescence
 14. FLETCHER, A.C., SAYLER, K., ZHAN, X. *Parenting style as a moderator of associations between maternal disciplinary strategies and child well-being* In: Journal of Family Issues, 2012, Vol. 29. № 12. p. 1724—1744. DOI: 10.1177/0192513X08322933.
 15. LADD, G. W., PARKE, R. D. *Themes and theories revisited: perspectives on processes in family—peer relationships*. In: Children, 2021, Vol. 8. №. 6. P. 507. DOI: 10.3390/children8060507.
 16. SAILER, K., ZHANG, X., STEINBERG, L., & BELSCHI, J. *Parenting, Peers and Psychosocial Adjustment: Are the Same-or Different-Children Affected by Each?* In: Journal of Youth and Adolescence, 2022, p. 1-15. DOI:10.1007/s10964-022-01574-9.